

CERCETAREA SOCIOLOGICĂ ȘI PRACTICA SOCIALĂ

Evaluări privind necesarul de forță de muncă din zona Balș

**Prof. dr. Tiberiu Nicola, prof. dr. Nicolae Novac,
prof. dr. C. Bărbăcioru, conf. dr. Constantin Roșca**

(Craiova)

Dezvoltarea economică, social-politică și spirituală rapidă a orașului și zonei Balș este rezultatul infăptuirii de către masele de oameni ai muncii și politicii partidului și statului nostru de făurire a societății sociale multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Un rol de prim ordin l-au avut, în acest sens, repartizarea rațională a forțelor de producție și politica fermă de industrializare a țării noastre.

Pentru Balș, rapidele și profundele transformări înnoitoare ale orașului și zonei lui înconjurătoare ridică o serie de probleme actuale dintre care mai importante apar acele privind recrutarea, pregătirea și utilizarea forței de muncă în actualul cincinal. Abordând aceste probleme, am întreprins un studiu¹ din care ne propunem să prezintăm doar cîteva concluzii ce prezintă interes atât pentru conducerea I.O.B. Balș, cât și pentru organele locale de partid și de stat.

1. Resurse ale forței de muncă în zona Balș²

O primă problemă ce ne-a preocupat a pornit de la următoarea întrebare: Există în orașul Balș suficiente rezerve pentru recrutarea forței de muncă necesare dezvoltării actuale și de perspectivă a întreprinderii de osii și boghiuri? Studiul ne-a dus la concluzia că din punct de vedere cantitativ, resursele demografice ale zonei sunt de natură să asigure necesarul de forță de muncă pentru I.O.B. Balș în actualul cincinal și în perspectivă. Principalele resurse sint: persoanele în vîrstă pînă la 20 de ani (circa 3 000 de persoane); tinerii care vor absolvî diferite scoli din zonă (circa 1 600 persoane); forța de muncă din agricultură devenită disponibilă prin îmbunătățirea activității în acest sector (circa 2 000 persoane)³; atragerea femeilor casnice în munci productive intrucît acestea reprezintă 35% din forța de muncă neocupată din zonă.

Judecînd evoluția forței de muncă și a surselor de recrutare după domiciliul personalului, se prevăd schimbări esențiale în contribuția diferitelor localități la acoperirea necesarului întreprinderii.

¹ La cererea Intreprinderii de osii și boghiuri Balș (I.O.B.) un colectiv de cadre didactice și studenți de la Universitatea din Craiova a elaborat un studiu complex asupra perspectivelor zonei Balș care a fost folosit și pentru alcătuirea prezentului articol. Realizarea cercetării s-a făcut cu ajutorul unei echipe interdisciplinare formate din 36 cadre didactice și circa 300 studenți de profile diferite (economisti, sociologi, filozofi, medici, ingineri, informaticieni), precum și din 8 specialiști din întreprindere.

² Această parte a articolelui se bazează pe studiul elaborat de cadre didactice și studenți ai Facultății de științe economice. Prelucrarea datelor culese prin recenzarea a peste 82 000 locuitorilor din zonă, s-a realizat cu ajutorul calculatorului electronic de către un colectiv de cadre didactice și studenți de la facultatea : electronică, științele naturii și științe economice.

³ Acest disponibil de forță de muncă în agricultura zonei (2 000 persoane) se creează în condițiile în care gradul de utilizare a timpului de muncă în agricultură se îmbunătățește doar cu 5%. Considerăm, însă, că rezervele în acest domeniu sunt mult mai mari.

Astfel orașul Balș — care în anul 1976 asigura o treime din personalul I.O.B. — în anul 1980 nu va mai putea asigura nici măcar un sfert din necesarul acesta, deși numărul fizic va fi în creștere.

De asemenea, se estimează că ponderea personalului recrutat din afara zonei studiate se va reduce treptat de la 10,8% în anul 1976, la 5% în anul 1980.

Într-un asemenea context, sursa principală de asigurare cu forță de muncă a necesarului în continuu creștere rămîne atragerea populației din zona studiată, care, în anul 1980 va da I.O.B. Balș peste 70% din necesar, față de numai 56% cît asigura în 1976.

Contribuția cea mai mare o au și vor continua să o dețină cele 9 comune din grupa I care gravitează spre orașul Balș: Iancu Jianu, Dobrețu, Vulpeni, Baldovinești, Oboga, Morunglav, Bobicești, Birza, Voineasa.

Contribuția comunelor din grupa a II-a (Piatra Olt și Brâncoveni) care se află în sfera de influență a orașelor Balș și Slatina ca și a celor din grupa a III-a (Pîrșoveni, Osica de Sus, Dobrun, Fâlcov) aflate sub influență orașelor Balș, Slatina și Caracal, va fi ponderabil mai mică.

Tinind seama de posibilitatea cresterii contribuției comunelor studiate în asigurarea cu forță de muncă a întreprinderii, de la 48% în 1976 la 60% în 1980, luând în considerare și complexul de factori care influențează viața și activitatea muncitorilor navetiști, limita rațională pentru naveta zilnică ar fi de circa 15 kilometri.

Timpul necesar pentru adaptarea zilnică a organismului la condițiile de efort impuse de specificul muncii din întreprindere este cu atit mai mare cu cit distanța de navetă crește.

De aceea, considerăm necesar ca în viitor să se actioneze pentru diminuarea efectelor negative ale navetei, atât prin reducerea distanțelor parcursă cît și prin îmbunătățirea condițiilor de navetă, cu atit mai mult cu cit în perspectivă proporțiile fenomenului cresc substanțial. Acest lucru este cu atit mai necesar cu cît jumătate din populația activă a zonei (60% din bărbați și 30% din femei) nu își are locul de muncă în localitatea de domiciliu. În orașul Balș lucrează 42% din populația activă a comunelor studiate, din care 27,2% fac zilnic naveta numai la I.O.B.

2. Gradul de instruire a populației din zonă

Recrutarea forței de muncă din cele 16 localități este condiționată de un anumit nivel de instruire. Pe plan național, este incontestabil faptul că măsurile luate pentru dezvoltarea învățământului de toate gradele au dus la îmbunătățirea simțitoare a structurii populației după nivelul de instruire, cu toate diferențierile ce apar în structura pe sexe, pe mediile urban-rural, cît și pe zone geografice.

Bazindu-ne pe datele culese în timpul cercetării, se constată că structura pe sexe a absolvenților de diferite școli este aproxiativ aceeași cu structura pe sexe a populației minore cu un ușor avantaj de partea femeilor. Pe nivele de instruire, rezultă că sexul feminin are o pondere mai mare la instruirea prin școală primară (53,9%), la instruirea prin școli medii (51,6%) și la instruirea prin școală generală. Bărbații, în schimb, ocupă o pondere de peste 2,5 ori mai mare decit ponderea femeilor cu pregătire în școli profesionale și de asemenea, ocupă o pondere mai mare la pregătirea prin facultăți. Așadar, bărbații s-au pregătit într-o proporție mai mare în profesiile legate mai strîns de dezvoltarea ramurilor producției materiale, în timp ce numărul femeilor pregătite pentru aceste domenii este mult mai mic.

Dacă analizăm structura absolvenților de școli profesionale și de specialitate, pe profile, rezultă că aproape 2/3 au fost pregătiți în școli cu profil tehnic pentru industrie, orientare motivată prin numeroase obiective industriale create în județele Olteniei. În acest sens, este deosebit de grăitor faptul că 77,5% din cei pregătiți pentru industrie sunt tineri în vîrstă de pînă la 35 de ani, dintre care cei mai mulți se situează în grupa de la 21–30 ani.

Cît privește repartizarea pe sexe, se observă că bărbații ocupă ponderea hotărîtoare în pregătirea pentru profil industrial (87,5%) și cel de construcții (80%). Femeile predomină la pregătirea pentru comerț (100%), pentru unitățile sanitare (98,2%), pentru transporturi și telecomunicații (9,13%), pentru agricultură și horticultură (68,4%) cît și pentru alte profile.

Făcind abstracție de structurile analizate, nu putem trece cu vederea faptul că însoți numărul tuturor absolvenților de școli profesionale și de specialitate este foarte redus în comparație cu nevoia de personal calificat a I.O.B. și nu numai a acestela.

Cit privește absolvenții cu studii superioare, este surprinzătoare lipsa în zonă a absolvenților în specialități tehnice pentru industrie, ceea ce înseamnă că toți specialiștii cu studii superioare din industria Balșului — deci nu numai de la I.O.B. — locuiesc în afara zonei studiate, de regulă în Craiova, la o distanță de circa 30 km.

Pornind de la aceste stări de lucruri, colectivul nostru a formulat mai multe concluzii, printre care :

a. Eforturile conducerii I.O.B. Balș trebuie să se concentreze spre asigurarea cu forță de muncă provenită din școlile profesionale, liceele industriale și dintre tinerii din zonă care la data studiului, nu erau încadrati în muncă.

b. Cifra de școlarizare din liceele industriale desigură să mențină la un nivel ridicat încă nu răspunde cerințelor dezvoltării întreprinderii. Pregătirea forței de muncă necesare, este avantajată mult, în prezent, de noul profil al liceelor de specialitate.

c. Crearea Facultății de mecanică în cadrul Universității din Craiova va răspunde unor cerințe imperioase ale dezvoltării, însă, în actualul cincinal, nu va da nici un absolvent. De asemenea, cifra de școlarizare este mult sub nevoie de cadre ale județelor din Oltenia. Asigurarea unei bune pregătiri a cadrelor cit și mărirea cifrei de școlarizare sunt condiționate, în ceea ce mai mare măsură, de baza materială a învățământului în acest profil, bază care de-abia acum este în curs de realizare. Atât I.O.B. Balș cit și Universitatea din Craiova au făcut demersuri necesare pentru crearea și funcționarea unei secții de subingineri în cadrul I.O.B. Balș.

Pornind de la existența unui număr mare de muncitori din I.O.B. Balș care locuiesc cu familiile în comunele studiate, apar necesare cîteva propunerî :

1. Respectarea actelor normative care reglementează la scară națională ridicarea nivelului de instruire, prin cursuri serale, a populației.

2. Acoperirea cheltuielilor necesare ridicării nivelului de instruire atât din bugetul statului, cit și din contribuția unităților industriale, întreprinderilor agricole de stat, cooperativelor agricole de producție și a altor unități economice.

3. Axarea întregii activități politico-ideologice și cultural-educative din comunele zonei pentru a răspunde cerințelor vieții și muncii din I.O.B. Balș și celorlalte întreprinderi industriale ca vieții și muncii din agricultură, cit și în satele de origină ale navetistilor.

3 . Necesarul de forță de muncă calificată și acoperirea acestuia

Dacă din punct de vedere cantitatî există suficiente rezerve de forță de muncă în zona cercetată, sub raport calitativ, însă, — adică al profilului și nivelului de pregătire profesională —, se ridică unele probleme.

Din cele 3 300 de noi locuri de muncă cîte s-au estimat de conducerea întreprinderii pentru cincinalul în curs, repartizate pe 13 profesioni principale, rețeașcolară a județului Olt nu va acoperi prin absolvenții săi decît cel mult 48,1%.

Subliniem, de asemenea, faptul că unele meserii solicitătate mult de dezvoltarea viitoare a I.O.B. Balș, cum ar fi cele de : frezor, rabotor-mortezor, rectificator, lăcătuș, modelier, turător-formator, strungar — nu vor putea fi asigurate cu personal calificat decît în proporții cuprinse între 27—77,5%.

Tinind seama și de structura pe grupe de vîrstă a forței de muncă potențiale din zonă, care depășește limita de profesionalizare prin școli, rezultă că întreprinderea nu-si va putea satisface necesarul suplimentar de muncitori calificați numai din absolvenții de școli. De aceea, considerăm că se impune ca în paralel cu pregătirea prin școli, întreprinderea să organizeze în continuare cursuri de calificare cu sau fără scoatere din producție, pentru persoane necalificate, în vîrstă de peste 20 de ani.

Pentru a asigura ridicarea continuă a nivelului profesional al muncitorilor existenți este necesar să se finalizeze cursurile de scurtă durată prin organizarea în cadrul unui ciclu complex a cursurilor de gradul II. Este, de asemenea, necesar să se organizeze în întreprindere, respec-

⁴ Această parte a materialului se bazează în special pe studiul elaborat de colectivul de cadre didactice și studenți ai Facultății de filologie-istorie și sociologie din I.O.B. Balș.

tiv în fabrici, cursuri de perfecționare profesională, corespunzător nevoilor de a ține pasul cu modernizarea produselor, a tehnologilor de fabricație și a organizării științifice a producției și a muncii⁵.

O atenție aparte va trebui să fie acordată femeilor, mai ales din categoria muncitorii — care au subliniat în mod deosebit nevoia de a-și perfecționa pregătirea lor profesională.

Necesarul suplimentar de personal cu pregătire medie se poate asigura prin reîncasarea de școli existente. De asemenea, necesarul de maștri poate fi asigurat de întreprindere prin școala proprie.

În legătură cu necesarul suplimentar de cadre cu pregătire superioară se desprinde faptul că posibilitățile sunt mai reduse atât la ingineri cât și la economisti. Se impune dezvoltarea învățământului de ingineri la Facultatea de mecanică din Craiova și organizarea de cursuri în acest profil și pentru subingineri. Ar fi foarte util și necesar ca secția de subingineri T.C.M. să fie organizată și să funcționeze în orașul Balș, pe lingă I.O.B.

Pentru a stimula interesul întreprinderilor industriale în pregătirea cadrelor cu studii superioare și pentru a angaja în mod nemijlocit răspunderea unităților economice în pregătirea universitară a viitorilor specialiști, este necesar să se reintroducă sistemul de burse acordate studenților de către întreprinderile sociale, sistem care să ființeze în paralel cu bursele acordate de stat. Considerăm utilă în acest scop și prerepartizarea studenților din anii terminali pentru activitățile practice (practica productivă, cercetarea științifică, elaborarea proiectelor de an și a proiectelor de diplomă) în întreprinderile sau în ramurile industriale în care vor lucra după absolvire.

4. Fluctuația și măsuri de stabilizare a forței de muncă

Perioada următoarelor 3—5 ani sub raportul asigurărilor cu forță de muncă, poate fi caracterizată ca o perioadă de intense acumulări cantitative ce vor avea loc în condițiile unei pronunțate instabilități determinată, pe de o parte, de dificultățile de integrare în colectivul întreprinderii a importantelor contingente de lucrători agricoli atrași de ocupațiile industriale, iar pe de altă parte, de posibilitățile limitate ale orașului Balș de a primi un număr mare de noi locuitori care doresc să-și stabilească domiciliul aici.

Subliniem faptul că în prezent fluctuația care atingea în anul 1975 cota medie pe întreprindere de 9,3% este destul de pronunțată. Ea se manifestă în rindul tuturor categoriilor de personal și este prezentă în toate compartimentele organizatorice ale întreprinderii. Cele mai ridicate proporții ale fluctuației au fost înregistrate în activitatea de transport intern (35,6%); în compartimentele funcționale unde lucrează un număr mare de ingineri și economisti (28,2%); la secția de prelucrări mecanice boghiuri (13,9%), la secția mecano-energetică (11,7%), otelărie (10,4%) și altele.

Important de reținut este faptul că, pe lângă această fluctuație efectivă, cercetarea noastră a scos în evidență și o pronunțată fluctuație latenteră exprimată prin intenția a 21,7% din subiecții chestionat⁶ de a pleca din întreprindere. În sectiile sculărie, mecano-energetic, depozite, prelucrări mecanice boghiuri, C.T.C., aceste intenții de părăsire a întreprinderii au fost exprimate de toți cei chestionati. De asemenea, intenția de plecare a fost foarte pronunțată (între 70—90% din subiecți) la sectiile de forjă (boghiuri, osii și roți), prelucrări mecanice osii și roți, otelărie, turnătorie.

⁵ În acest sens, sugerăm necesitatea organizării unor cursuri pe teme economice diverse cum ar fi: structura prețului de cost al produselor întreprinderii și căile de reducere a cheltuielloilor de fabricație; importanța și căile concrete de reducere a cheltuielloilor materiale în fabricarea produselor întreprinderii; gradul de folosire a utilajelor și căile de îmbunătățire a acestuia în sectiile întreprinderii; principiile și regulile ergonomicice ale economiei de mișcări aplicată în organizarea rațională și eficientă a activității execuțanților; cerințe ale organizării raționale a producției în cadrul întreprinderii.

⁶ În timpul cercetării asupra unui eșantion stratificat de 661 subiecți, colectivul de sociologii a aplicat un chestionar, investigând 12% din personalul I.O.B. Ca tehnici de înregistrare s-au folosit interviul și autoînregistrarea. Drept operatori de interviu au fost folosiți studenți cit și cadre didactice ale Facultății de filologie-istorie, componenți ai echipei de cercetare.

Un rol important pentru reducerea fluctuației acestei grupe de personal îl are schimbarea domiciliului din comunele respective, în orașul Balș, fapt care presupune rezolvarea a cel puțin două mari probleme economico-sociale și anume: 1. dezvoltarea edilitar-gospodărească a orașului Balș pentru a putea face față nevoilor citadine ale noilor săi locuitori, și 2. asigurarea locurilor de muncă corespunzătoare pentru forța de muncă feminină.

Tinând seama de structura familială a celor ce ar trebui să se stabilească cu domiciliul în orașul Balș, cit și creșterea naturală a populației în această perioadă (7% pe an), întreprinderea va trebui să asigure locuințe pentru circa 14 000 de noi locuitori, ceea ce înseamnă un necesar de circa 5 900 apartamente echivalente cu 2 camere.

Deoarece dezvoltarea Balșului este iminentă, apreciem necesar ca întreprinderea să se pună de acord cu organele locale care, prin instituțiile specializate să poată pune bazele viitorului oraș. Apariția unui eventual decalaj de 3–5 ani în realizarea previziunilor noastre cu privire la evoluția demografică a orașului Balș, nu va face decit să amîne, pentru scurt timp, rezolvarea acestor probleme, însă cu prețul unor performanțe economice diminuate în activitatea I.O.B. și altor unități economice din oraș, ceea ce de fapt nu este de dorit.

În legătură cu găsirea unor posibilități de folosire a forței de muncă feminine, în următorii 3–5 ani, deși populația feminină în vîrstă aptă de muncă din oraș va crește numai cu 75,2%, populația activă de sex feminin va fi mai mult decât dublă, înregistrând un spor de circa 2 500 de persoane.

O parte din femei își vor găsi în continuare ocupație în agricultură, învățămînt, sănătate, cultură, comerț, gospodărie comună. Cum însă aceste ocupări, deși preponderent feminine, nu vor putea atrage toate femeile din Balș, rămîne ca pentru diferență să se creeze locuri de muncă în industrie. Ceea ce trebuie reținut însă, este faptul că această diferență care în anul 1980 se estimează la circa 1 300 persoane, va crește la peste 3 000 persoane în anul 1985 și va depăși cifra de 5 000 persoane în anul 1990.

Într-o astfelă perspectivă, în orașul Balș va trebui creată o industrie care să absorbe cu predilecție forța de muncă feminină, în paralel cu atragerea femeilor mai ales în industria existentă. În acest sens ar putea fi luate în considerare întreprinderi ale industriei alimentare pentru care există bază de materii prime în zonă, întreprinderi ale industriei textile, ale industriei de confection, ale industriei de parfumerie și produse cosmetice etc.

Considerăm că asigurarea locurilor de muncă pentru femei în orașul Balș, condiționează în mod direct stabilizarea forței de muncă masculină la I.O.B. și de aceea, dezvoltarea ulterioră a orașului, din punct de vedere social și economic, trebuie să constituie pentru conducerea întreprinderii o preocupare cel puțin egală, dacă nu mai mare, decit cea pentru dezvoltarea propriei unități.

În paralel cu rezolvarea celor două mari probleme expuse mai sus, pentru stabilizarea forței de muncă în I.O.B. Balș, colectivul nostru a mai propus și alte măsuri dintre care amintim:

- a. Introducerea unor criterii științifice de selecție la școli profesionale, licee industriale, cursuri de scurtă durată, învățămînt tehnic superior și la încadrarea în muncă la întreprindere. Pentru a evita fenomenul de inadaptare, se impune ca testarea aptitudinilor să se facă și după încadrare, pînă la integrarea deplină a muncitorilor în munca ce o prestează. Considerăm că permanentizarea sistemului se impune ca o necesitate pentru obținerea unor performanțe superioare, condiție esențială pentru ridicarea nivelului profesional al muncitorilor la colectivale înzestrării tehnice din întreprindere. În acest scop, apreciem ca necesară înființarea și dotarea unui laborator de ergonomie în preocupările căruia să intre selecția și integrarea în muncă a personalului, testarea psihologică potrivit socio-psihoprofesiogramelor, testări pentru stabilirea capacitatății de muncă a executanților, îmbunătățirea condițiilor de ambianță fizică și psihică a muncii, organizarea activităților după principiile ergonomicice.

- b. Elaborarea unui sistem de primire, îndrumare și sprijin a muncitorilor noi pentru a cunoaște bine și rapid cerințele locului de muncă, ale colectivului și a se integra mai ușor. Apresiem că o atenție deosebită trebuie acordată primirii în întreprindere a tinerilor, pentru ca acestia să fie orientați în direcția organizării vietii lor personale și administrării rationale și utile a veniturilor proprii.

- c. Organizarea de către I.O.B. Balș a unor cursuri de perfecționare atât pentru muncitori și tehnicieni, cât și pentru cadrele de conducere. Avem în vedere pregătirea și perfecționarea acestora în munca desfășurată cu camenișii în funcție de vîrstă, nivel de instrucție, mentalități, obiceiuri și pregătire politico-ideologică foarte diferite.

- d. În rîndul acțiunilor menite să contribuie la creșterea gradului de stabilitate în întreprindere trebuie inscrise și măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de ambianță fizică a muncii,

cunoscindu-se faptul că aceste condiții exercită o influență foarte mare asupra capacitateil de muncă a oamenilor în procesul producției.

e. Un rol deosebit de important în stabilizarea forței de muncă îl joacă și perfectionarea organizării conducerii, producției și muncii în cadrul întreprinderii.

Din acest punct de vedere, colectivul nostru⁷, analizind modul cum sunt organizate și cum se desfășoară activitățile de conducere, cum sunt delimitate răspunderile și competențele, cum circulă unele informații care stau la baza fundamentării deciziilor, a elaborat propuneri ce au condus la rationalizarea activităților din compartimentele funcționale ale întreprinderii și fabricilor.

De asemenea, au fost rationalizate informațiile vehiculate în activitățile cercetare dezvoltare și programare, pregătire și urmărire a producției.

De aceea, colectivul nostru consideră fructuoasă acțiunea întreprinderii și împreună cu I.O.B. Balș continuă adincirea cercetării unor probleme semnalate în acest studiu, probleme care prezintă un interes major și de rezolvare cărora pot beneficia atât procesul de producție, colectivele de oameni ai muncii din întreprindere și oraș, cit și cercetarea socio-economică din țara noastră.

A campanile sotto l'arco di gel'anno

second stage, functioned as a local institutional linkage of localities via regional trade, as evidenced by the movement of copper and tin across the region. The third stage, which occurred during the Ming and early Qing dynasties, was characterized by the growth of regional markets and the development of a regional economic system based on the exchange of regional specialties. This pattern continued through the late Ming and early Qing dynasties, with the regional market system becoming more integrated and diversified. The fourth stage, which occurred during the late Qing and early Republic of China, was characterized by the growth of a national market system, with the regional market system becoming more integrated and diversified. This pattern continued through the late Qing and early Republic of China, with the regional market system becoming more integrated and diversified.

During our first year, I had 100 fed off to us by a local man who had a small farm.

⁷ Această parte a studiului a fost realizată de un colectiv de cadre didactice și studenți ai Facultății de științe economice, cercetători ai Centrului de științe sociale și specialiști din I.O.B.